

Bilaga 1: CHECKLISTA: Hantering av naturvård vid exploatering

I samband med exploatering, t.ex. fysisk planering och olika tekniska projekt i kommunen är det viktigt att det är enkelt att kunna hämta digital information om vilka värdefulla natur- och rekreationsområden som berörs i ett aktuellt område. Under rubriken ”Detaljhänsyn vid exploatering” nedan, ges några konkreta exempel på hänsyn till natur- och friluftslivsvärden som kan tas då t.ex. en detaljplan ska upprättas.

Steg 1 - Avgränsning av plan- eller projekteringsområden

Plan- eller projekteringsområdet kontrolleras mot kommunens digitala kartdatabas och de naturvärden som finns angivna där. Ofta kan justeringar av planen utifrån naturvärden och andra naturbaserade förutsättningar göras redan i detta skede.

Steg 2 - Kontroll i fält och bedömning av värden

Eftersom den digitala kartdatabasen inte kan ge en fullständig bild av områdets naturvärden behöver oftast en kontroll i fält göras. Tidigare oupptäckta värden kan finnas som bör föranleda anpassningar och förändringar i planerna. Särskild uppmärksamhet bör ägnas sådana miljöer som kan utgöra viktiga delar av kommunens naturvärden – t.ex. betade ekhagar, slåtterängar, eller områden som omfattas av biotopskydd för småmiljöer inom odlingslandskapet.

Slutsatserna från kontrollen av naturvärden i fält, ska utmynna i en bedömning av naturvärdena inom det aktuella området och om planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan (6 kap. 11 § MB, 4–5; 7 §§ MKB-förordningen (SFS 1998:905)). Vid bedömningen ska kriterierna i bilaga 4 i MKB-förordningen beaktas.

Steg 3 - Ekosystemtjänstbedömning

I samband med behovsbedömningen ska en bedömning av områdets ekosystemtjänster göras, som belyser de ekosystemtjänster som finns på platsen idag samt vilka behov som finns i framtiden. Bedömningen ska göras gällande vilka ekosystemtjänster som ska skyddas eller stärkas, om det finns behov av att skapa ekosystemtjänster som inte finns på platsen idag, eller om det finns en avvägning mot andra intressen som medför att ekosystemtjänster inte kan bevaras inom planområdet, och därmed kan behöva kompenseras på annan plats. Under rubriken ”Checklista: Ekosystemtjänstbedömning” nedan ges ett exempel på arbetsgång.

Steg 4 - Miljöbedömning och Miljökonsekvensbeskrivning

I många fall räcker det med en enklare miljöbedömning utan särskild formell status. I de fall då planen bedöms medföra betydande miljöpåverkan behöver det upprättas en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) enligt Miljöbalken (SFS 1998:808) eller Plan- och bygglagen (SFS 2010:900). Miljökonsekvensbeskrivningen ska kompletteras med ekosystemtjänstbedömningen. Slutsatserna från steg 2 och 3 arbetas in i MKB:n. Planen kan behöva justeras efterhand som ny kunskap växer fram utifrån MKB:n och ekosystemtjänstanalysen.

Steg 5 - Hänsyn vid projektering/exploatering

För att försäkra sig om att hänsyn till naturvård och friluftsliv verkligen tas även i utbyggnadsskedet behöver ansvaret för dessa frågor tydliggöras. I t.ex. ett exploateringsavtal eller en miljöplan för ett tekniskt projekt bör en obligatorisk punkt finnas med som tar upp dessa frågor och vem som ansvarar för dem. Där kan även ingå krav på återrapportering från entreprenören till kommunen, liksom en klausul om vitesförelägganden om föreskriven hänsyn inte tas.

Detaljhänsyn vid exploatering

Här ges några konkreta exempel på hänsyn till naturvärden som kan tas då t.ex. en detaljplan ska upprättas.

- Planera regelmässigt in grönytor med utgångspunkt i befintliga naturvärden. Grönyteskötseln bör alltid ses som en möjlighet att i första hand förstärka eller i andra hand nyskapa hävdberoende naturvärden såsom ängsytor, brynbuskage eller vådräd.
- Planera in stråk för tillgänglighet till närnaturen.
- Landskapselement i form av stenmurar, öppna diken, bäckar, småvatten m.fl. bör så långt möjligt sparas inom ramen för exploateringen. I jordbruksmark är dessa objekt skyddade enligt det generella biotopskyddet.
- Spara särskilt värdefulla träd. Enskilda värdefulla träd kan behöva skyddas med planbestämmelse.
- Avstånden mellan nybebyggelse och vattendrag bör vara tillräckliga för att inte skapa framtida behov av stabilitetsförbättrande åtgärder i och vid vattendragen.
- Avstånden mellan nybebyggelse och skogsbestånd bör planeras så att problem med skuggning och lövfällning så långt möjligt undviks.